

3. Базилюк А.В., Коваленко О.С. Тіньова економіка в Україні. – К.: НАЕІ Мінекономіки України, 1998.
4. Шелудько Н. М. Проблеми тіньової економіки в Україні // Фінанси України. – 2002. – №9.
5. А. Єрмоленко. // Політика і час. 5.2004р.
6. А.В. Скрипник. Державне регулювання економіки. ЦУ 2002.

Тюленева Ю. В.

к.э.н., старший преподаватель НТУУ «КПИ»

Гуменюк В. В

студент ФММ НТУУ «КПИ»

ТЕНЕВАЯ ЭКОНОМИКА УКРАИНЫ

В этой статье рассмотрены сущность, причины и последствия развития теневой экономики, а также предложены пути преодоления этой проблемы.

Ключевые слова: теневая экономика, тенизация, детенизация, налоги.

Tuleneva J. V.

c.e.s., senior teacher NTUU «KPI»

Humenyuk V. V.

student FMM NTUU «KPI»

THE SHADOW ECONOMY OF UKRAINE

In this article the nature, causes and consequences of the shadow economy, and suggested ways to overcome this problem.

Keywords: shadow economy, toning, legitimizing, taxes.

Хринюк С.О.

к.е.н., доцент НТУУ «КПИ»

Шулькевич В.В.

студент ФММ НТУУ «КПИ»

ЕКОЛОГІЧНІ ЗБИТКИ В ЕКОНОМІЦІ

В даній статті розглядаються екологічні порушення від економіки та класифікація економічних та екологічних збитків. Треба зазначити, що екологічні збитки не можна розглядати окремо від економіки, економіка та екологія мають дуже тісний взаємозв'язок та впливають одне на одного.

Ключові слова: екологічні збитки, класифікація, навколишнє середовище, економічні збитки.

Вступ: Замислюючи щось зробити, ми маємо враховувати вплив цієї дії на сім наступних поколінь. (Головний закон древності). Стрімке вторгнення людини у природні процеси та вплив на навколишнє середовище в ході науково-технічного прогресу набули глобального характеру і можуть призвести до незворотних наслідків, якщо не вживати заходів щодо їх знешкодження та ліквідації причин порушень навколишнього природного середовища. Розв'язуючи конкретні виробничі завдання із задоволенням своїх матеріальних і духовних потреб, людина активно змінює природу, в більшості випадків негативно впливає на її рівновагу, допускає надто багато порушень вимог і норм охорони довкілля. Проте і сама природа може негативно впливати на рівновагу компонентів навколишнього природного середовища, справляє зворотну дію, призводить до порушення стану еколого-економічних систем. Масштаби впливу досягли таких розмірів, що під загрозу поставлене саме життя на планеті. [1].

Постановка задачі: метою дослідження є розгляд екологічних збитків, методи визначення, вплив та взаємозв'язок екології та економіки.

Результати дослідження: Отже, за способом впливу на природу порушення навколишнього природного середовища можна класифікувати як: природні (природничі):

- антропогенні,
- техногенні.

Особливо небезпечні порушення – антропогенні. Небезпека антропогенного впливу на стан навколишнього природного середовища полягає не стільки в масштабах цього впливу, скільки у концентрації діяльності, а відповідно, і тих порушень, що виникають в навколишньому середовищі на обмеженій території з великою щільністю населення.

За масштабами впливу порушення навколишнього природного середовища поділяються на:

- глобальні;
- регіональні;
- локальні.

За типом діяльності людини (антропогенний чинник) порушення навколишнього природного середовища класифікуються на:

- організаційні недоліки;
- технологічні недоліки;
- експлуатаційні недоліки.

Основні причини порушень:

- безгосподарне використання природних ресурсів (надр землі, ґрунтів, лісових, водних, атмосферних);
- забруднення ґрунтів і водойм стоками, атмосфери – викидами, розміщенням виробничих відходів у навколишньому середовищі;
- безграмотне застосування мінеральних добрив і пестицидів;
- надзвичайно велике антропогенне навантаження на окремі території (зростання населення, невиправдана концентрація забруднюючих підприємств та інше), а також фактори, що наведені вище в прикладах.

Основні джерела порушень навколишнього природного середовища:

- автомобільний транспорт;
- підприємства чорної і кольорової промисловості;
- ТЕЦ, атомна енергетика;
- нафто–, газопереробна, та хімічна промисловість;
- сільське та лісове господарство (меліорація, хімізація, застосування енергоємної техніки);

Так, наприклад, обсяги забруднення атмосферного повітря від пересувних джерел (автотранспорт, залізничний транспорт тощо) сягають 34–67%; решта викидів поділяються таким чином: енергетика – 33%; металургія – 28%; вугільна промисловість – 18%; хімічна промисловість – 3%; інші галузі – 18%. [3].

Таблиця 1

Причини виникнення економічних збитків

екологічні збитки	соціальні збитки	виробничі збитки.
зміни кількості та якості природних ресурсів, зовнішніх умов технологічних процесів виробництва і, як наслідок, – зменшення обсягів використання природних ресурсів у виробництві;	погіршення здоров'я людей, умов ведення особистого господарства при забрудненні навколишнього природного середовища чи інших несприятливих змін його стану	витрат на запобігання та ліквідацію негативних наслідків

За характером дії, ступенем визначеності, проявом у часі еколого-економічні збитки поділяються на: фактичні; прогнозні; попереджені.

Збитки, яких зазнає суспільство від порушень навколишнього природного середовища, можна класифікувати:

- за галузями народного господарства;
- збитки промисловості;
- збитки сільського господарства;
- збитки комунальних підприємств;
- збитки оздоровчих закладів та інші.

За елементами процесу праці (предмети праці, знаряддя праці, самі робітники – трудові ресурси).

Методи визначення економічних збитків. Існує кілька підходів щодо визначення збитків (в основному пов'язаних із забрудненням) від порушень стану навколишнього природного середовища. Однак саме грошовий вираз збитків визначається досить суперечливо:

- одні пропонують визначати за витратами валової продукції;
- інші – за приведеними витратами на заходи з ліквідації наслідків забруднення і на відтворення продукції, що втрачається;
- треті – за зміною економічної оцінки ресурсу.

Лімітування природокористування – дієвий елемент механізму охорони навколишнього природного середовища. Існують підприємства, котрі з екологічної точки зору краще було б закрити або перепрофілювати, тобто

перевести на випуск іншої продукції, що завдавало б менше шкоди навколишньому середовищу. Наприклад, целюлозо-паперовий комбінат можна перепрофілювати в меблеву фабрику. Проте з економічної точки зору, а часом і з соціальної, це не завжди реально, оскільки підприємство може бути постачальником потрібних суспільству товарів та робочих місць. Створення екологічних фондів також є одним з економічних методів управління в природокористуванні. Під фондами слід розуміти установи, покликані надавати будь-яку матеріальну допомогу, та самі грошові матеріальні кошти, а також їх джерела.

Важливим економічним методом управління є правильне застосування матеріального стимулювання – забезпечення зацікавленості, вигідності для підприємства та його працівників природоохоронної діяльності. До заохочувальних заходів належать:

- встановлення податкових пільг (сума прибутку, з котрого стягається податок, зменшується на величину, що повністю або частково відповідає природоохоронним видаткам;

- звільнення від оподаткування екологічних фондів та природоохоронного майна;

- застосування пільгового кредитування підприємств, котрі ефективно здійснюють ОНПС (зниження відсотка за кредит або безпроцентне кредитування).

До заходів матеріального заохочення належать:

- запровадження спеціального додаткового оподаткування екологічно шкідливої продукції та продукції, що випускається із застосуванням екологічно небезпечних технологій;

- штрафи за екологічні правопорушення.

Висновки: Удосконалення системи природокористування раціональне використання природних ресурсів у сільському господарстві неможливі без впровадження в цю сферу госпрозрахункових відносин. Вони потребують економічної (грошової, вартісної) оцінки сільськогосподарських природних ресурсів, особливо земельних, лісових і водних.

Під раціональним землекористуванням розуміють не тільки використання ґрунтів за прямим призначенням, але й їх охорону. Розрізняють дві основні проблеми охорони землі: перша проблема економічна – охорона від виснаження, друга – екологічна – охорона від забруднення та деградації. Обидві проблеми тісно взаємопов'язані між собою.

Відмінністю розрахунку збитків у сільському господарстві є і те, що їх можна оцінити за натуральними показниками (скільки втрачено продукції рослинництва і тваринництва). Проте така оцінка не може вирішити проблему вибору найбільш ефективного варіанта раціонального використання природних ресурсів у сільськогосподарському виробництві, тому що натуральні показники мають різні спрямованість і розмірність. Таким чином, впровадження узагальнюючого показника оцінки економічних збитків від антропогенного впливу на довкілля в агропромисловому секторі є необхідністю, яку треба ще вирішувати.

Перелік посилань

1. Писаренко В.Н. Агроекологія // Писаренко В.Н., Писаренко П.В., Писаренко В.В. – Полтава 2008.
2. Білявський Г.О. Основи загальної екології: Підручник / Білявський Г.О., М. Падун, Р. С Фурдуй та ін. – 2-е вид., зі змінами. – К.: Либідь, 1995. – 368 с. [3].
3. Гетьман А. П. Екологічне право України : Підручник / Гетьман А. П., Шульга М.
4. Господарче законодавство України / Щербина В. С. – Юрінком Інтер, 2001. – 384.
5. <http://www.gumer.info/>

Хринюк А.С.

к.э.н., доцент НТУУ «КПІ»

Шулькевич В.В.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ УЩЕРБ В ЭКОНОМИКЕ

В данной статье рассматриваются экологические нарушения от экономики и классификация экономических и экологических убытков. Надо отметить, что экологический ущерб нельзя рассматривать отдельно от экономики, экономика и экология имеют очень тесную взаимосвязь и влияют друг на друга.

Ключевые слова: экологический ущерб, классификация, окружающая среда, экономический ущерб.

Hrunyuk S.A.

senior teacher FMM NTUU «KPI»

Shulkevich V.V.

student of FMM NTUU «KPI»

ENVIRONMENTAL DAMAGE IN THE ECONOMY

This article discusses the economics of environmental violations and classification of economic and environmental losses. It should be noted that environmental damage can be separated from economics, economics and ecology have a very close relationship and influence each other.

Key words: environmental damage, classification, environment, economic damage.
